

Évfordulók - megemlékezések

EMLÉKEZÉS

A DÉL-DUNÁNTÚL KARSZTKUTATÁSÁT ÚJJÁÉLESZTŐ SZABÓ PÁL ZOLTÁNRA

Azok, akik 2001-ben az Esztergomban tartott Szakmai Találkozón hallhatták Szabó Pál Zoltán századik születésnapjának alkalmával tartott előadásomat, talán még emlékeznek arra, hogy érdemei közül kiemeltem: Nagy Elődünk a dél-dunántúli barlangkutatás fellendítése érdekében ugyanolyan sokat tett, mint kortársa, dr. Papp Ferenc professzor úr, vagy az aggteleki karszt eredményes geológus barlangkutatója, az akkor még körünkben tisztelt dr. Jakucs László professzor úr.

A pécsi Pedagógia Főiskola első igazgatójának emlékére jogutódja, a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézete 2001. december 4-én igen felemelő konferenciát rendezett a közismert földrajztudós Szabó Pál Zoltán méltatására. A kilenc előadó közül egyikük az ünnepelt sírjánál mondott emlékbeszédet. 2002-ben a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kara Földrajzi Intézetnek kiadásában és dr. Lovász György szerkesztésében 72 oldalas, ábrákkal és színes fotókkal illusztrált könyvecske jelent meg „Szabó Pál Zoltán 100 éve született. Emlékkonferencia a tudós tiszteletére” címmel. (A könyvecske az MKBT könyvtárában is fellelhető).

A fenti könyvet az alábbiakban szeretném bemutatni:

A könyv első oldalán az ünnepelt egész oldalas portréja után Tóth József egyetemi tanárnak és a Pécsi Tudományegyetem rektorának a fenti konferencián elhangzott megnyitó beszéde található Szabó Pál Zoltánról. A további előadók nevesítése nélkül a konferencián történt előadások az alábbi témaköröket érintették:

Szabó Pál Zoltán életútja, — társadalomföldrajzi munkássága, — karsztmorfológiai kutatásai, — szerepe a Mecsek és a Villányi-hegység karszthidrologiai kutatásaiban, — szerepe a délkelet-dunántúli barlangkutatásban, — felszínfejlődési kutatásainak főbb eredményei, — munkásságának társadalmi jelentősége, — megemlékezés születésének 100. évfordulóján a pécsi temetőben, — Szabó Pál Zoltán tudományos publikációi.

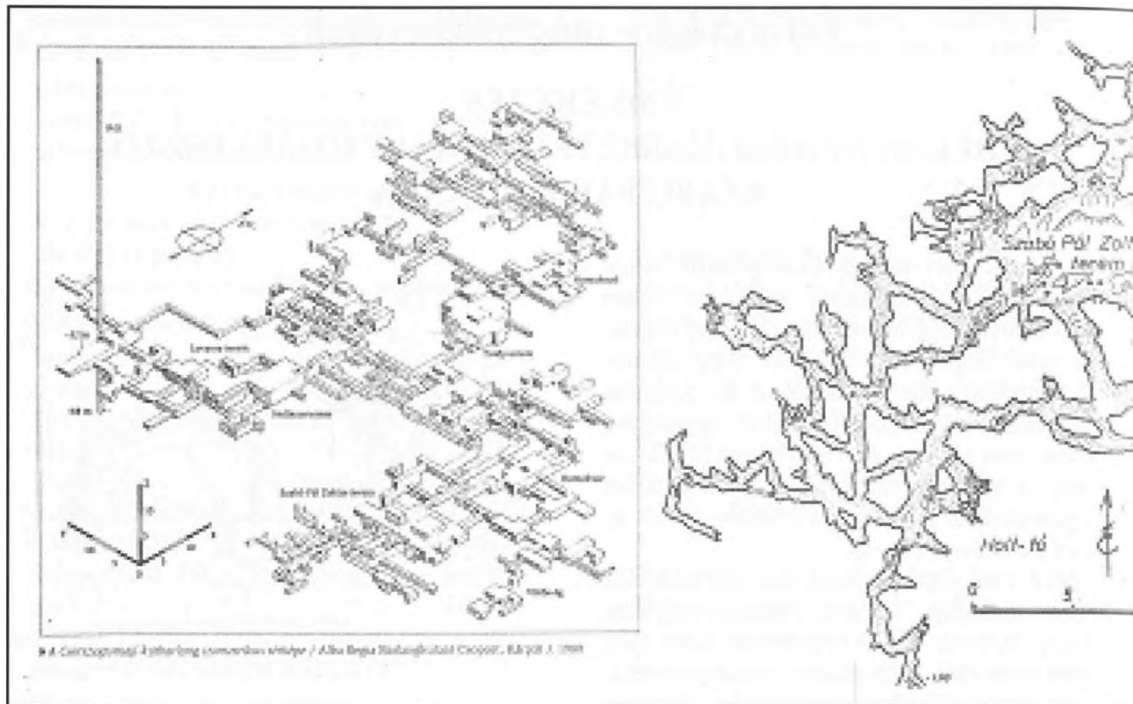

1. ábra. Szabó Pál Zoltán a Mecsek kutatója
(Szinetár Judit karikatúrája)

Végül a kötet utolsó oldalain Mánfai György fotóművész színes képei találhatók az emlékkonferenciáról. (A résztvevők között a sírnál Szabó Klára, az ünnepelt leánya is látható, valamint a „Szabó Pál Zoltán-terem” emléktábla rektori leleplezéséről is készült fénykép a Földrajzi Intézet folyosóján).

Az évfordulót megelőzően T. Mérey Klára (2000) „Rendhagyó válogatás egy életműből” c. munkájában igen érdekesen mutatja be a Dunántúli Tudományos Intézet 50-es évekbeli életét és munkatársait. Szinetár Judit kiváló karikatúrái közül a „Szabó Pál Zoltán igazgató, a Mecsek kutatója” aláírású (1. ábra) kép különösen kedves ismerői számára, mert igen jól ábrázolja az intézet vezetőjének terepjáró, de csak a kiépített barlangok látogatására alkalmas alkatát. Ugyanettől a szerzőtől találunk később a 2001. évi Pécsi Szemlében egy másik munkát is a „Szabó Pál Zoltán a Dunántúli Tudományos Intézet megalapítója” címmel egy újabb portréfotóval.

A fent bemutatott, 2002-ben írt könyvecskéket kiegészítő előadási anyagok több oldalról is megvilágítják Szabó Pál Zoltán életútját. Ugyancsak gazdag ismertetőket találunk a Pécsi Szemle fent

2. ábra. A Szabó Pál Zoltán-terem a Cserszegtomaji-kútbarlangban
(Axonometrikus barlangrajz és térkép-részlet Kárpát Józseftől)

idézett számában is, ezért a továbbiakban csak a még nem említett tudnivalókat adom közre:

Az ünnepelt tudós Pécssett született 1901 augusztus 26-án és 1965 július 24-én hunyt el. Dísz-sír helyet szeretett városának temetőjében a kápolna mellett biztosítottak részére. (A fekete márvány sírkő felirata az alábbi:

DR SZABÓ PÁL ZOLTÁN A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA DUNÁNTÚLI TUDOMÁNYOS INTÉZETÉNEK IGAZGATÓJA, ORSZÁGGYŰLÉSI KÉPVISELŐ 1901—1965).

Szabó Pál Zoltán a Mecsek szorgos kutatójaként számos tudományos társaság és egyesület között 1928-tól kezdve már tagja volt a Mecsek Egyesületnek, melynek 1938—39 évben főtitkára, ezt követően pedig 1944-ig választmányi tagja volt. (Ez utóbbi adatok a fenti publikációkban nem szerepelnek).

Születésének századik évfordulójára a Mecsek Egyesület Évkönyvében ennek ellenére sajnos nem történt róla megemlékezés és akkor jelen dolgozatomat is eredménytelenül ajánlottam fel közlésre. Ezért adom most itt közre ezt a cikket, bízva nyomtatott formában történő megjelenésében.

Ünnepelt elődünk a karszt kutatásban elévül-

hetetlen érdemeket szerzett. Emlékeinek gyűjtésményes összeállítása véleményem szerint nem lehet érdektelen. Munkásságának emlékét szerzteágazó írásai is őrzik (lásd a fenti kiadványban közreadott irodalomjegyzéket). Halálát követően maradandó emlékei a publikációi, a nekrológok és a róla elnevezett földrajzi objektumok, illetve a legutóbb felavatott egyetemi előadó terem is.

A bemutatott könyvecske életúttal foglalkozó részéből idézem még dr. Marosi Sándort: „A kiváló polihisztnak utóélete kezdődött, egyúttal tevékenységének máig töretlen megbecsültsége-elismertsége nyilvánult-nyilvánul meg: a Karszt és Barlang 1965. II. félévi számában egyik mai előadónk, Rónaki László, a Földtani Közlöny 1966/3. füzetében Fejér Leontin, a Földrajzi Közlemények 1965/3. számában a Szerkesztőség, a Földrajzi Értesítő 1965/4. füzetében szintén szerkesztőként e sorok írója (Marosi) közölt méltató és fájdalmas megemlékezést Szabó Pál Zoltánról. Halála után másfél évtizeddel, a Pécsi Műszaki Szemle 1980. évi 4. számában a Neves elődeink c. rovatban egyik legkedvesebb intézeti vezető munkatársa, Kolta János tollából jelent meg elemző méltatás...”

Nagyszámú irodalmi hagyatékának címlistája is

az emlékkönyvben tanulmányozható.

Balázs Dénes (1993) A „Magyar utazók lexikona” c munkájában terjedelmes összefoglalóval emlékszik Szabó Pál Zoltán geográfusra.

Halálának évében a Budapesti Toldy Ferenc Gimnázium Barlangkutató Csoportja hozta létre az első maradandó emléket Szabó Pál Zoltánról a Cserszegtomaji-kútbarlang egyik termének róla történt elnevezésével (2. ábra). Itt a csoportunk által használt denevér ábrával díszített bronz emléktáblát erősítettünk fel a barlang falára az alábbi felirattal:

„DR SZABÓ PÁL ZOLTÁN (1901—1965) A KARSZTKUTATÓ FÖLDRAJZTUDÓS EMLÉKÉNEK ADÓZVA A NYOMDOKAIT KÖVETŐ MECSEKI KARSZTKUTATÓ CSOPORT ÉS A MAGYAR KARSZT- ÉS BARLANGKUTATÓ TÁRSULAT DÉL-DUNÁNTÚLI TERÜLETI SZERVEZETE.

1981. PÉCS-CSERSZEGTOMAJ”

3. ábra. A Szabó Pál Zoltán-zsomboly térképe és szelvényei

A Keszthelyi Televízió 2002-ben a barlangról forgatott ismeretterjesztő filmjéből tudjuk, hogy a barlangkutatók éppen e teremből mélyítik az alsó járatok feltárását célzó kutató aknát.

Ismét a könyvecskéből idézek: Szabó Pál

Zoltánnak „Köztudottan kiemelt vizsgálódási területe volt a Pécsi-Mecsek-Misina-Tubes karsztja. Kézenfekvőnek látszott, hogy később a Mecseki Karsztkutató Csoport katasztterező munkája keretében felfedezett — e térségben legnagyobb méretűnek megismert — zsombolyt róla nevezzük el. Századik születésnapján (2001. augusztus 26. vasárnap.) valamennyi Mecsekben működő barlangkutató csoport képviselői közös munkatúrán vettek részt a zsomboly továbbkutatására. Ennek során számos további meghívott is a megjelenésével róhatta le kegyeletét.”

A megemlékező beszédek terített fehér asztalnál történt közös étkezéssel tettük meghittebbé

Végül még megemlítem, hogy néhány személyes

4. ábra. Vass Béla előadását hallgatják Szabó Pál Zoltánról (Dr. Lovász György színes fotója)

emlékét Érden is kiállították a dr. Balázs Dénes által alapított világutazók bemutatását célzó Magyar Földrajzi Múzeum tárolóiban. Másrészt a pécsi Városvédő Egyesület elnökénél (dr. Marton Istvánnál) kezdeményeztem, hogy helyezzenek el egy emléktáblát a Dunántúli Tudományos Intézet Papnövelde (korábban Kulich Gyula) utcai falán is az alapító emlékére, mely reményeink szerint a későbbiek során, az Intézet alapításának valamelyik évfordulójára talán megvalósulhat.

Rónaki László

A MECSEKI KARSZTKUTATÓ CSOPORT MEGALAKULÁSÁNAK HARMINCADIK ÉVFORDULÓJÁT ÜNNEPELTE

Az ünnepi ülésen 2002. november 8-án megjelentek a jelenlegi és a régi tagság kutatói is. Még az

ország távolabbi helyeiről is érkeztek meghívottak. Nemcsak a Mecseki Karsztkutató Csoport tagsága,